

DET KONGELIGE
UTDANNINGS- OG FORSKNINGSDEPARTEMENT

Ot.prp. nr. 79

(2001-2002)

Om lov om folkehøyskoler (folkehøyskoleloven)

*Tilråding fra Utdannings- og forskningsdepartementet av
15. mai 2002,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Bondevik II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

1.1 Innledning

Utdannings- og forskningsdepartementet legger med dette fram forslag til lov om folkehøyskoler. Departementets lovforslag bygger i hovedsak på utredningen fra et regjeringsoppnevnt utvalg (heretter kalt Folkehøyskoleutvalget), NOU 2001:16 Frihet til mangfold - Om folkehøgskolens rammevilkår. Folkehøyskoleutvalgets innstilling har vært på høring. I alt kom det inn 80 hørings svar. På grunnlag av innstillingen og høringsuttalelsene ble det sendt ut et høringsbrev med utkast til ny lov. Det har innkommet vel 100 høringsuttalelser.

Folkehøyskolene har i dag sitt lovgrunnlag i lov av 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar. I proposisjonen vil denne loven bli omtalt som folkehøgskoleloven.

I det offentlige skoleverket har det vært en del omlegginger som har påvirket folkehøgskolenes stilling. Dette gjelder blant annet lovfestet rett til 3-årig videregående opplæring og gjennomføringen av Reform 94, utvidelsen av grunnskolen til 10 år og senere gjennomføring av Kompetansereformen. Dette innebærer at de som kommer til folkehøgskolen i dag, har en annen skolebakgrunn enn de som kom for 20 år siden. I januar 1997 vedtok Stortinget at gjennomført 33-ukers folkehøgskolekurs skulle gi 3 poeng ved opptak til høyere utdanning. Sammen med en særskilt stipendordning, økte dette gruppen av 19-åringere som kommer direkte fra videregående opplæring, og denne gruppen er den største også i dag.

Endringer både i og utenfor folkehøgskolene, sammen med generelle omlegginger i tilskuddssystemer og offentlig forvaltning, gjør en gjennomgang av lov og forskrifter for folkehøgskolen nødvendig.

Departementet legger i denne proposisjonen fram forslag til ny lov om folkehøyskoler som er ment å erstatte gjeldende folkehøgskolelov fra 1984.

1.2 Sammendrag av proposisjonen

Kapittel 1

Kapittel 1 «Proposisjonens hovedinnhold» inneholder en kort innledning samt sammendrag av proposisjonens kapitler.

Kapittel 2

Kapittel 2 «Bakgrunnen for lovforslaget» inneholder for det første en kort fremstilling av historikken rundt folkehøgskolene i punkt 2.1. Punktet gir et kort historisk riss samt en oversikt over organiseringen og omfanget av folkehøgskolene i dag. Punkt 2.2 tar for seg utviklingen av lov og regelverk samt behovet for endringer i dette. I punkt 2.3 redegjøres det for innholdet i NOU 2001:16 Frihet til mangfold - Om folkehøgskolens rammevilkår. Det blir gjort

greie for høringssvarene og vurderinger fra Utdannings- og forskningsdepartementet. I punkt 2.4 blir hovedpunktene i utkast til lov om folkehøyskoler og høringen til denne beskrevet.

Kapittel 3

Kapittel 3 tar for seg gjeldende rett for folkehøyskolene. Punkt 3.1 tar for seg gjeldende retts generelle sider og punkt 3.2 omhandler formålet og grensdragningen for folkehøyskolene. Punkt 3.3 angir vilkår for godkjenning av skoler og vilkår for driftstilskudd. Punktene 3.4 - 3.7 tar for seg tilsyn med og ledelse av folkehøyskolene. Statens tilsynsmann for folkehøgskolen, den enkelte skoles styre, daglig ledelse og de enkelte rådsorganer blir gjennomgått. I punktene 3.8 - 3.10 blir regler om disiplinærsaker, aldersgrense og skoletid omhandlet. I punktene 3.11 og 3.12 er det beskrevet hvilken kompetanse folkehøyskolen skal gi samt hvilke kvalifikasjonskrav til personalet som skal gjelde. Til slutt blir departementets forskriftskompetanse kort omtalt i punkt 3.13.

Kapittel 4

Kapittel 4 tar for seg høringssvarene til NOU 2001:16 og høringsutkastet til lov, samt departementets vurdering og forslag til ny lov. Kapitlet er delt opp i 9 underpunkter. De første 8 omhandler: formålet, vilkår for godkjenning og tilskudd, bortfall av tilskudd, tilskuddsmodell, forskriftshjemler, ikrafttredelse, overgangsregler og opphevelse av andre lover. I punkt 9 blir temaer som ikke får regulering i lovforslaget tatt opp. Temaene er: tilsynsmannsembetet, aldersgrense for elever og kvalifikasjonskrav til personalet.

Kapittel 5

Kapittel 5 inneholder en vurdering av de økonomiske og administrative konsekvensene av lovforslaget. Departementet legger til grunn at lovforslaget kan gjennomføres innenfor de foreliggende rammer.

Kapittel 6

Kapittel 6 inneholder merknader til de enkelte paragrafene i lovforslaget.

Kapittel 7

Kapittel 7 inneholder forslag til lov om folkehøyskoler.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Historikk

I dette punktet gis et kort historisk riss samt en oversikt over organisering og omfang i dag.

Folkehøgskolen er et nordisk skoleslag, som fikk sitt første konkrete uttrykk med Rødding folkehøgskole i Danmark i 1844. Norge fikk tjue år etter sin første folkehøgskole, Sagatun på Hamar. Sverige og Finland og delvis Island er senere kommet til. Det er i de nordiske land folkehøgskolen er blitt et markert trekk i skolelandskapet og kulturbildet.

Sagatun på Hamar førte videre den grundtvigske, frilynte tradisjonen fra Danmark, og ble begynnelsen på en bevegelse som etter hvert fikk omfattende tilslutning. I 1875 vedtok Stortinget en lov som ga amtene anledning til å opprette et nytt skoletilbud for landsungdom. Dette var delvis et supplement til, men også en offentlig reaksjon på eller mottrekk til de folkehøgskoler som var opprettet. Allerede i 1876 var det etablert over 30 offentlige amtskoler. Fra 1890-tallet kom det flere kristelige ungdomsskoler som bygde på mye av det samme som folkehøgskolene. De hadde i tillegg forkynnelse som en del av programmet. De tre retningene hadde noe ulik vektlegging av ideologi og skoletenkning.

Da den første lov om folkehøgskoler ble vedtatt i 1949, omfattet den alle retningene under fellesbetegnelsen folkehøgskole. Selv om loven brukte fellesbetegnelsen folkehøgskole, var det bare en av retningene som konsekvent brukte navnet. Amtsskolene var i 1918 blitt til fylkesskoler, og de kristelige ungdomsskolene brukte fremdeles dette navnet. Innføring av betegnelsene barneskole og ungdomsskole i grunnskolen og en stadig nærmere tilknytning mellom folkehøgskolene og fylkesskolene førte til at folkehøgskole etter hvert ble det enerådende navnet. Unntakene i dag er Olavsskolen og Nansenskolen som ikke har folkehøgskole med i navnet, de to skolene som er spesielt rettet mot eldre årsklasser, Norsk pensjonistskole og Nordnorsk pensjonistskole, samt Malangssenteret som i likhet med pensjonistskolene er godkjent etter unntaksbestemmelsen.

Folkehøgskolene har de siste årene på sitt 33 ukers langkurs årlig hatt 10 - 12 prosent av et 19-åringskull, eller ca 6.000 elever. Samlet har folkehøgskolen vel 7 000 årselever. Ca. 10 prosent av samlet virksomhet, eller i underkant 15 000 personer, går på kortkurs, som kan ha varighet fra 2 dager til 16 uker.

Det er i dag 78 folkehøgskoler som er i drift i Norge. Av disse er 10 eid av fylker, de øvrige av kristelige og humanitære organisasjoner, spesielle høyskolelag og stiftelser, og en skole er i privat eie. Skolene har tilhørighet til to informasjonskontor, Informasjonskontor for folkehøgskolen (i underkant av 50 skoler) og Informasjonskontor for kristen folkehøgskole (i overkant av 30). Dette avspeiler organisasjonsbildet i folkehøgskolene med henholdsvis Norsk Folkehøgskolelag og Noregs Kristelige Folkehøgskolelag som fagorganisasjoner med ideologisk preg.

2.2 Utvikling av lov og regelverk - og behov for endring

Folkehøgskolen hadde vært i drift i 85 år da lov om folkehøgskolar kom i 1949. I 1912 vedtok Stortinget tilskuddsregler som med større og mindre endringer ble gjeldende fram til loven i 1949.

Loven i 1949 representerer et juridisk og forvaltningsmessig skille i folkehøgskolens historie. Offentlig tilskudd ble delt med 5/6 på stat og 1/6 på fylkeskommunen. Prinsippet var en videreføring av ordningen fra 1912, og skoledirektøren, fylkesskolestyret og departementet hadde tilsynsrett overfor skolene. Loven etablerte tilsynsmannsembetet som en del av den statlige tilsynsfunksjonen.

Loven fra 1949 ble avløst av lov av 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar med tilhørende forskrift. Revisjonsarbeidet hadde demokratisering, delegering og desentralisering som hovedføringer, og detaljreguleringen ble redusert noe i forhold til loven fra 1949. Forskriftene er imidlertid omfattende og til dels svært detaljert. Ved gjennomføring av det nye økonomireglementet ble det i 1996 også utarbeidet en forskrift vedrørende tilskudd, regnskap, revisjon og kontroll.

Siden 1984 har det skjedd store endringer både i skolelovgivningen og i den statlige og kommunale forvaltning. Det offentlige skoletilbudet har gjennomgått store endringer, og folkehøgskolen selv framstår på en annen måte i dag enn da loven av 1984 satte rammer for virksomheten. Dette nødvendiggjør en revisjon av det juridiske rammeverket.

Forvaltningen av folkehøgskolene er ikke lenger i tråd med dagens forvaltningsprinsipper. Blant annet er tilskuddsordningen for folkehøgskolene komplisert, og lite i tråd med moderne tilskuddsforvaltning. Det er derfor nødvendig å vurdere hele tilskuddsmodellen for å komme fram til modeller som er enkle å forstå og praktisere.

Departementet ønsker med det nye lovforslaget en forenkling og samordning som gir folkehøgskolen høy grad av frihet, plasserer ansvaret for friheten på skolene og skoleeier, og hjemler den nødvendige kontrollmulighet for departementet.

2.3 NOU 2001:16 Frihet til mangfold - Om folkehøgskolens rammevilkår

Regjeringen oppnevnte 10. mars 2000 et utvalg, Folkehøgskoleutvalget, til å utrede folkehøgskolens rolle og plass i utdanningssystemet og samfunnet, på bakgrunn av den utviklingen og de reformene som har funnet sted de senere årene. Utvalget ble også bedt om å vurdere behov for og foreslå endringer i folkehøgskolens juridiske og økonomiske betingelser.

Utvalget la fram sin utredning 2. mai 2001, NOU 2001:16 Frihet til mangfold - Om folkehøgskolens rammevilkår.

Utvalget mener at folkehøgskolen skal beholde sin pedagogiske frihet, uten eksamen og krav til pensum gitt av utenforliggende instanser (jf. NOU 2001:16 Frihet til mangfold s. 8 og 9).

Skolene skal:

- fortsatt legge vekt på allmenndanning og folkeopplysning og bidra aktivt til gjennomføring av Kompetansereformen ved å utvikle kortkurstilbud

- rettet mot lokalsamfunnet, arbeidslivet og grupper som har behov for fleksibel og tilrettelagt opplæring
- være aktive i forhold til samfunnet og andre skoleslag når det gjelder å fremme kunnskap om og forståelse for demokrati, det flerkulturelle samfunnet og menneskerettigheter
 - være kulturelle kraftsentere gjennom å formidle møte med levende og folkelig kultur, og ved å gi elevene impulser til å bli aktive deltakere i kulturlivet

Når det gjelder realkompetanse mener utvalget at:

- folkehøyskolene skal utarbeide dokumentasjon som blant annet gir grunnlag for vurdering av avkorting av høgre utdanning

Når det gjelder kvalitetsutvikling og evaluering, mener utvalget at:

- ansvaret for dette skal ligge på den enkelte skole
- det skal innføres krav om at folkehøyskolene etablerer ordninger for selvevaluering som ledd i arbeidet med kvalitetssikring
- departementet skal foreta en evaluering av kvalitetssikringssystemet minst hvert tredje år

Utvalget foreslår at egen lov om folkehøyskoler opprettholdes, og at den omfatter følgende punkter:

- Formål
- Vilkår for godkjenning og tilskudd
- Prinsipper for tilskudd og rapport- og kontrollsystem
- Styre, daglig ledelse av skolene og rådsorganer
- Om disiplinærforhold og reaksjonsmuligheter
- Om brudd på lovens bestemmelser

Utvalget mener at lovens formål i første rekke er å fastslå lovgivers formål om å legge til rette for opprettelse av folkehøyskoler og rammer for tilskudd til drift. Loven må uttrykke så klare kriterier for dette som mulig. Av de foreslåtte kriterier er presiseringen om at folkehøyskolen skal være et eksamensfritt supplement til det offentlige utdanningssystemet, at internatet skal være en integrert del av skolens læringsprogram, og at minst 85 prosent av elevene på hovedkurs skal bo i internatet.

Utvalget mener også det er nødvendig å fastlegge folkehøyskolens formål i loven, og at ansvaret for å være innenfor lovens rammer skal pålegges den enkelte skoleeier. Folkehøyskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning, og den enkelte folkehøyskole har ansvar for å fastsette mål og verdigrunnlag innenfor denne rammen.

Utvalget peker på at dagens juridiske rammeverk er preget av til dels sterk detaljregulering av de administrative og organisatoriske funksjonene ved skolen, eksempelvis når det gjelder rådsstruktur og styresammensetning, mens det ikke er noen konkret regulering av det faglige innholdet. Utvalgets rammeforslag til lov legger opp til en sterk forenkling i forhold til nåværende lov, og en reduksjon av detaljreguleringen knyttet til skolenes daglige drift.

Utvalget foreslår frihet for skolene til å bestemme sin interne organisering når det gjelder råd og organer, men peker på at det på grunn av folkehøyskolens spesielle form og arbeidsmåte er nødvendig å pålegge et ansvarlig råd som kan drøfte og ta avgjørelser i saker som gjelder både pedagogiske og sosi-

ale spørsmål ved skolen. Skolene og skoleeier skal selv ha ansvar for å fastsette og kommunisere egne mål og verdigrunnlag, og for å gjennomføre årlig selvevaluering som skal være offentlig tilgjengelig. På denne bakgrunn foreslår utvalget at tilsynsmannsembetet for folkehøyskolen avvikles, og at det statlige tilsynet med folkehøyskolene organiseres på ordinær måte som ved tilsvarende tilskuddsordninger.

Når det gjelder de økonomiske rammebetingelsene, foreslår utvalget at offentlig tilskudd i sin helhet skal håndteres av staten, og ikke som i gjeldende lov fordeles med 5/6 på stat og 1/6 på fylkeskommunen. Når det gjelder selve tilskuddssystemet, mener utvalget, på bakgrunn av de omlegginger og forenklinger som nå gjøres i store deler av den offentlige tilskuddsforvaltningen, at tilskuddsordningen for folkehøyskolen virker unødig komplisert, og at dette i første rekke skyldes kapitaltilskuddet. Utvalget mener at dagens tilskuddsordning for folkehøyskolen bør forenkles, og at den delen som gjelder kapitaltilskuddet bør endres. Utvalget mener at tilskuddet i hovedsak bør være aktivitetsbasert, og at skolene bør sikres en forutsigbarhet i størrelsen på tilskuddet ved at komponentene i tilskuddsordningen justeres årlig med utgangspunkt i kostnadsutviklingen. Utvalget forslår en tredeling av tilskuddet, bestående av basistilskudd, tilskudd på grunnlag av elevtall og husleietilskudd, som i hovedsak relaterer seg til henholdsvis administrasjon, undervisning og bygningsmasse. Flertallet mener at den delen av tilskuddet som relateres til bygningsmasse skal gis som et husleietilskudd på grunnlag av godkjent internatkapasitet, mens et mindretall på fire medlemmer foreslo at husleietilskuddet skulle være en videreføring av det nåværende kapitaltilskuddet i justert form.

2.3.1 Høring

NOU 2001:16 Frihet til mangfold - Om folkehøyskolens rammevilkår, har vært på høring. Det kom inn ca. 80 høringsuttalelser, og vel 20 av disse hadde ingen merknader.

Høringsrunden uttrykte generell tilslutning til utvalgets prinsipielle syn på folkehøyskolene og plassering i utdanningssystemet.

Når det gjelder de juridiske rammebetingelsene, var det bortimot enstemmig oppslutning om utvalgets forslag om å forankre folkehøyskolene i egen lov.

Når det gjelder de økonomiske rammebetingelsene, ble det fra folkehøyskolene uttrykt uro med tanke på avvikling av kapitaltilskuddet i sin nåværende form og overgang til husleietilskudd. Dette skyldes de store variasjoner i kapitaltilskuddet, som det av historiske grunner er mellom de enkelte skoler, og de endringer som kan oppstå ved overgang til et annet system i forbindelse med det tilskuddet som knytter seg til bygningsmasse.

2.3.2 Vurderinger fra departementet

Departementet har lagt til grunn utvalgsarbeidet og høringsuttalelsene ved utarbeidelse av forslag til ny lov for folkehøyskolen. Den til dels detaljerte loven og det omfattende forskriftsverket skal avløses av et forenklet lov- og forskriftsverk som gir tilstrekkelig frihet og nødvendige rammer for virksomheten i folkehøyskolen. Lov og forskrift skal hjemle det nødvendige grunnlag for offentlig forvaltning og kontroll. Departementet ønsker en lov som ivaretar fol-

kehøyskolenes særpreg, og samtidig setter folkehøyskolene inn i sammenhenger som gjør naturlige sammenligninger mulig. Samtidig må de vilkår som legges til grunn være klare for både tilskuddsyter og tilskuddsmottaker.

Høringsrunden gir inntrykk av at det i folkehøyskolemiljøet er et ønske om å bevare et detaljert regelverk, og en viss reservasjon overfor en ren tilskuddslov. Departementet mener at loven skal legge til rette for at det offentlige kan yte tilskudd, og samtidig gjøre folkehøyskolene ansvarlig for det pedagogiske innhold. Den nåværende lov skaper uklare forhold på dette området, og departementet ønsker derfor denne avløst av en tilskuddslov med klare og operative forvaltningskriterier.

2.4 Utkast til lov om folkehøyskoler - alminnelig høring

Departementet sendte 12. desember 2001 utkast til lov om folkehøyskoler på alminnelig høring med frist for uttalelser 1. februar 2002.

I forhold til gjeldende lov representerer høringsutkastet en klar reduksjon og forenkling. Mens gjeldende lov er en skolelov, er høringsutkastet en tilskuddslov som primært vektlegger vilkår for godkjenning og tilskudd. Departementets forskriftskompetanse er sterkt redusert i forhold til nåværende lov og forskrifter, og begrenser seg til økonomi, kontroll og kursordninger.

Høringsutkastet bygger i det alt vesentlige på prinsipper og forslag i Folkehøyskoleutvalgets utredning. Utvalgets forslag om formålsparagraf er ikke tatt til følge. I spørsmål om tilskuddsmodell tar departementets utkast utgangspunkt i flertallsforslaget, men selve tilskuddsmodellen er forslått lagt til forskriften. Utvalgets forslag om å la hele tilskuddet håndteres av staten er imidlertid tatt til følge.

Lovutkastet innebærer blant annet avvikling av tilsynsmannsembetet. Ansvaret for kvalitetsutvikling legges på den enkelte skole. Dette er foreslått gjennomført ved årlige, offentlig tilgjengelige selvevalueringer, og periodiske eksterne evalueringer av folkehøyskolenes kvalitetssikringssystemer.

Den enkelte skole gis større frihet til å organisere administrasjon og ledelse, og lovhjemling av interne råd faller bort.

I dag betales 1/6 av tilskuddet til folkehøyskolene fra den fylkeskommunen skolen ligger i. Det foreslås at tilskuddet i sin helhet håndteres av staten ved at midlene som i dag betales av fylkeskommunen overføres til staten. Denne omleggingen vil ikke medføre økonomiske konsekvenser verken for fylkeskommunen, staten eller skolene, men vil gi en administrativ forenkling.

De endringer som er foreslått i de juridiske og økonomiske rammevilkår kan gjennomføres innenfor nåværende budsjettamme. Forslaget i seg selv får derfor ingen økonomiske konsekvenser.

3 Gjeldende rett

3.1 Generelt

Dagens lov om folkehøyskoler er både en tilskuddslov og en skolelov. Folkehøyskolenavnet er rettsbeskyttet. Det er bare skoler som er godkjent for offentlig tilskudd som har rett til å bruke folkehøyskolenavnet. Loven gir departementet forskriftskompetanse på en rekke områder.

Forskriftene regulerer også sider ved arbeidssituasjonen til personalet som senere er blitt ivaretatt i tariffavtaler, og som derfor ikke er nødvendig å ha som bestemmelser i forskriftene.

Lov- og forskriftsverket for folkehøyskolen kan på mange måter sies å være både generelt og detaljert. Loven kan betraktes som en rammelov, der skolene har vide fullmakter til å fastsette mål og innhold. Samtidig legger både lovbestemmelser og forskrifter langt på vei føringer for arbeidsordninger og daglig liv på skolene.

Reguleringene kan virke motsetningsfylte, fordi det flere steder slås fast at folkehøyskolene skal ha en fri stilling, jf. for eksempel prinsippet om at skolene er pensum- og eksamensfrie, samtidig som lov og forskrifter regulerer store deler av den daglige virksomheten.

Loven fra 1984 hadde demokratisering, delegering og desentralisering som hovedføringer for revisjonsarbeidet, og detaljreguleringen ble redusert noe i forhold til loven fra 1949. Forskriftene bærer imidlertid fortsatt preg av behov for rasjonalisering og revidering på mange felt.

3.2 Formål

Formålsparagrafen er i dag formulert som følger:

«Folkehøyskolen skal i samsvar med sine tradisjoner fremme allmenn-
danning på ulike alders- og utdanningssteg. Innan dei rammer dette
gjev, fastset skoleeigar verdigrunnlag og målsetjing.»

Formålsformuleringen er generell, og rommer folkehøyskoler som er forskjellige når det gjelder både verdigrunnlag, mål og undervisningstilbud.

Loven trekker klare grenser mot ren yrkesutdanning.

3.3 Godkjenning av skoler og vilkår for driftstilskudd

Utdannings- og forskningsdepartementet avgjør hvilke skoler som skal godkjennes for tilskudd. Godkjenning av folkehøyskole er knyttet til offentlig tilskudd. Bare skoler som får offentlig tilskudd, har rett til å bruke folkehøyskolenavnet. Loven setter få objektive og målbare kriterier for godkjenning for tilskudd. Loven åpner for at departementet unntaksvis kan godkjenne skoler som ikke oppfyller alle de kravene som stilles for folkehøyskole drift, men som har folkehøyskolekarakter og fremmer folkehøyskoleformål.

Loven gir som eneste objektive kriterium for opphør av tilskudd at aktivitetmengden kommer under et minimumsnivå, definert som mindre enn 35 elever i gjennomsnitt over en fireårsperiode. Årsaken til at grensen er satt ved 35 elever, er en vurdering av at skolen må ha en viss størrelse for å kunne skape det helhetsmiljøet som er en forutsetning for å kunne utøve den sosialpedagogiske virksomheten som er en viktig del av læringsprogrammet.

3.4 Statens tilsynsmann for folkehøgskolen

Loven slår fast at kongen skal oppnevne en tilsynsmann for folkehøgskolen. Tilsynsmannen skal på vegne av departementet gi råd til og føre tilsyn med skolene. Ordningen med tilsynsmann ble først etablert i 1917, men inndratt i 1924 av økonomiske årsaker. Gjennom loven av 1949 ble embetet innført på nytt.

Arbeidsinstruksen i forskriften innebærer blant annet at tilsynsmannen skal arbeide med saker som gjelder faglige, prinsipielle, økonomiske og praktiske spørsmål i folkehøgskolen. Tilsynsmannen skal videre føre tilsyn med at skolene blir drevet i samsvar med lov, forskrifter, forsvarlig pedagogisk kvalitet og god forvaltningsskikk. En vesentlig del av tilsynsmannens arbeid består i å besøke skolene. I henhold til instruksen skal tilsynsmannen ved sin reisevirksomhet gi råd og veiledning og føre nye impulser til arbeidet ved skolene, holde seg orientert om situasjonen i folkehøgskolene generelt og ved de enkelte skolene, og forebygge og eventuelt løse vanskelige saker og konflikter.

Tilsynsmannsembetet har ingen paralleller i andre deler av utdanningssektoren, og gjør forvaltningen av folkehøgskolene spesiell. Ingen andre deler av utdanningssektoren har et statlig tilsyn som er knyttet til et personlig embete. Det er også uvanlig at departementet er direkte involvert i daglig drift og strategiske beslutninger i privat virksomhet, slik det er tilfelle ved folkehøgskolene. Smithutvalget foreslo i NOU 1995:18 Ny lovgivning om opplæring «. . . og for øvrig kan man gjøre som man vil» at embetet ble avskaffet, og at tilsynet ble lagt inn under departementets ordinære ordninger. Da folkehøgskoleloven ikke har vært revidert siden utredningen kom, har forslaget ikke blitt behandlet.

3.5 Styre

Dagens lov setter detaljerte betingelser for sammensetning av styret for skolen. I tillegg til at det skal ha representanter valgt av henholdsvis skoleeier, elever og de ansatte, skal rektor sitte i styret, samt en representant utpekt av Utdannings- og forskningsdepartementet.

3.6 Daglig ledelse av skolen

Loven pålegger alle skoler å ha rektor og undervisningsinspektør. Da loven ble utarbeidet i 1983-84, var førstelærer-/inspektørstillingen ikke gjennomført i folkehøgskolen. Loven etablerte og påla stillingen som en del av administrasjonen ved skolene, ved siden av rektor.

3.7 Rådsorganer ved den enkelte skole

Dagens lov pålegger den enkelte skole å ha både lærerråd, personalråd og elevråd, og fastsetter sammensetningen. Ifølge instruksene som finnes i forskriften, skal alle rådene arbeide for å skape trivsel og gode samarbeidsforhold på skolen.

Rådene skal ivareta interessene til det arbeidsfeltet de representerer, og det samlede fellesskapet på skolen. Lærerrådet skal blant annet arbeide med pedagogiske og sosialpedagogiske spørsmål, og utarbeide planer for pedagogisk utviklingsarbeid.

3.8 Disiplinærsaker

Loven slår fast at det er lærerrådet som skal fatte vedtak om bortvisning og utvisning av elever. Det kreves 2/3 flertall for å fatte slike vedtak. Eleven skal ha mulighet til å forklare seg muntlig før eventuelt vedtak blir fattet. Styret for skolen er klageinstans i slike saker. I tillegg til instruksene i lov og forskrifter gjelder bestemmelsene i forvaltningslovens kapittel IV, V og VI om blant annet saksforberedelse, klage og omgjøring av vedtak.

3.9 Aldersgrense

Dagens lov fastsetter at elevene skal ha fylt 17 år før 1. januar i skoleåret. Loven gir adgang til at skoler som ønsker det kan sette en høyere aldersgrense, og departementet kan også gi skolene anledning til å ta opp elever som er inntil ett år under aldersgrensen.

3.10 Skoletid

Dagens lov slår fast at hver skole skal ha et langkurs på minst 16,5 undervisningsuker, og at størstedelen av elevkapasiteten skal være på langkurset. De fleste skolene har i dag hovedkurs som varer i 33 uker, og som utgjør årskurset.

3.11 Kompetanse

Bestemmelsen som gjelder hvilken kompetanse folkehøgskolen skal gi, har i dagens lov følgende formulering: «Folkehøgskolen er ein pensum- og eksamensfri skole.

Departementet kan fastsette, i samarbeid med mottakarinstitusjonar, kvar og korleis folkehøgskolen gjev kompetanse i yrkessamanhengar og utdanningssituasjonar.» Denne bestemmelsen er en grunnleggende og prinsipiell karakteristikk av folkehøgskolen, og et kriterium ved departementets tilsyn med skolene. Bestemmelsen innebærer at folkehøgskolene ikke kan gi undervisningstilbud som er alternativer til det formelle utdanningssystemet, og ikke avholde eksamener eller gi formell kompetanse på linje med det offentlige skoleverket.

3.12 Kvalifikasjonskrav til personalet

Lovens bestemmelser om kompetansekrav til pedagogisk personale er relatert til tidligere lov om lærerutdanning. Denne er nå gått inn i opplæringsloven. Bestemmelsene i den tidligere lærerutdanningsloven, som i praksis fremdeles benyttes i folkehøyskolen, går ut på at lærere til vanlig skal ha lærer-, adjunkt- eller lektorutdanning, men at det er anledning til å godkjenne mer spesielle kvalifikasjoner med tanke på undervisning i folkehøyskolen. Kompetanse på spesielle områder og utenlandsk utdanning må godkjennes av departementet, men det er styret for skolen som tilsetter og sier opp personale.

3.13 Departementets forskriftskompetanse

Lovens § 19 gir departementet en omfattende forskriftskompetanse, blant annet når det gjelder etablering av skoler, administrasjonsordninger i skolene, kursordninger og skoleår, rettigheter og plikter for elever og tilsatte, driftstilskudd og kompetanse og evaluering.

4 Høring og lovforslag

4.1 Formål

4.1.1 NOU 2001:16 - høring

Folkehøyskoleutvalget mente at dagens formålsparagraf inneholder begreper som er lite presise, og som gir rom for ulike tolkninger bl.a. av hva som er og hva som ikke er folkehøyskole. Videre pekte utvalget på at dagens formålsparagraf har liten sammenheng med lovens øvrige innhold som til dels er preget av en sterk detaljregulering. Utvalget mente at lovens formål i første rekke skal fastslå lovgivers formål om å legge til rette for opprettelse av og gi tilskudd til drift av folkehøyskoler. Videre mente utvalget at det også er nødvendig å fastlegge folkehøyskolens formål og den enkelte skoleeiers ansvar for å fastsette verdigrunnlag og mål innenfor folkehøyskolens formål. Utvalgets forslag fikk stor oppslutning i høringsrunden.

4.1.2 Departementets høringsutkast - høring

På bakgrunn av vurdering av forslaget i NOU 2001:16 og høringsrunden, og med tanke på at loven skal gi klare forvaltningskriterier, foreslo departementet følgende formålsparagraf i høringsutkastet:

«§ 1 Lovens formål

Lovens formål er å bidra til at det kan opprettes og drives folkehøyskoler i Norge. Folkehøyskole må være med i skolens navn, og bare skoler som er godkjent etter denne lovs § 2 kan bruke folkehøyskolenavnet.»

Forslaget inneholder kun lovens formål og ikke formålet til folkehøyskolene. Bakgrunnen for dette er at forslag til ny lov ikke er en skolelov, men en tilskuddslov.

I høringsrunden uttaler store deler av folkehøyskolemiljøet at loven bør uttrykke formålet med folkehøyskolen samt dens oppgave og arbeidsområde. Ved overgang fra skolelov til tilskuddslov som lovutkastet representerer, blir det etter manges mening enda viktigere å formulere noe om mål og virkeområde for folkehøyskolen. Det pekes også på at Folkehøyskoleutvalget i sitt forslag hadde med en egen målformulering.

4.1.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet ser behovet for å tydeliggjøre den innholdsmessige siden klare enn det som framkommer gjennom § 2 i høringsutkastet. Etter departementets mening er dette et ansvar som må påhvile den enkelte skole og folkehøyskolene generelt. Det innholdsmessige kan ikke være et forvaltningskriterium for departementet. Lovformuleringen må uttrykke dette, og departementet foreslår Folkehøyskoleutvalgets formulering som et annet ledd i § 1. Endret forslag til § 1 har følgende ordlyd:

«§ 1 Formål

Lovens formål er å bidra til at det kan opprettes og drives folkehøyskoler i Norge. Folkehøyskole må være med i skolens navn, og bare skoler som er godkjent etter denne lovs § 2 kan bruke folkehøyskolenavnet, jf. § 7, 2. ledd.

Folkehøyskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Den enkelte folkehøyskole har ansvar for å fastsette verdi grunnlag innenfor denne rammen.»

4.2 Vilkår for tilskudd

4.2.1 NOU 2001:16 - høring

Folkehøyskoleutvalget mente at godkjenning av nye folkehøyskoler og tilskudd fortsatt må ligge i Utdannings- og forskningsdepartementet. Videre slo utvalget fast at godkjenning og tilskudd fortsatt bør være knyttet sammen, slik at det ikke kan gis godkjenning uten tilskudd. På bakgrunn av at dagens lov setter få objektive og målbare kriterier for godkjenning og tilskudd, mente utvalget at det er behov for en klargjøring av hvilke vilkår som må være oppfylt for at en skole skal kunne få rett til å bruke folkehøyskolenavnet og få statstilskudd. Det foreslo følgende vilkår for tilskudd:

- Folkehøyskolen skal være et eksamensfritt supplement til det offentlige utdanningssystemet.
- Internatet skal være en integrert del av skolens læringsprogram, og inntil 15 pst. av elevene på hovedkurset kan bo utenfor internatet.
- Skolene skal ha minst ett hovedkurs av varighet minimum 16,5 uker, og minst halvparten av samlet kursvirksomhet skal komme fra hovedkurset.
- Skolene skal ha et ansvarlig styre og rådsorgan som er sammensatt etter retningslinjer som er gitt i punkt 4 (se nedenfor).
- Skolen skal utarbeide prosedyrer for selvevaluering, og årlig utarbeide en offentlig tilgjengelig selvevalueringsrapport.
- Den enkelte skole skal utarbeide dokumentasjon til elevene over læringsprogrammer og deltakelse. Dokumentasjonen skal gi grunnlag for vurdering av realkompetanse inn mot det øvrige utdanningssystemet og arbeidslivet.

Utvalget så ingen grunn til å videreføre unntaksbestemmelsen i dagens § 3 om godkjenning av nye skoler og vilkår for driftstilskudd. Utvalget påpekte imidlertid at dette ikke skulle berøre de skoler som i dag er godkjent etter unntaksbestemmelsen.

Under punkt 4 foreslo utvalget at skolen skal ha et ansvarlig styre som etableres av eier. De foreslo videre at det overlates til den enkelte skole å avgjøre rektors stilling i styret. Utvalget mente videre at loven må sikre ansatte og elevers representasjon i styret. Når det gjelder daglig ledelse av skolen mente utvalget at loven bør inneholde en bestemmelse om at skolen skal ha en rektor som er administrativ og faglig ansvarlig leder. Videre foreslo utvalget at øvrige konkrete ordninger for den daglige driften bør avgjøres av den enkelte eier. Når det gjelder rådsorganer ved den enkelte skole, mente utvalget at det på grunn av folkehøyskolens spesielle form og arbeidsmåte er nødvendig å pålegge et ansvarlig råd som kan drøfte og ta avgjørelser i saker som gjelder både pedagogiske og sosiale spørsmål ved skolen. Utvalget mente også at en revidert lov bør hjemle ordninger som ivaretar elevdemokrati i alle former for virksomhet.

Utvalget foreslo også at behandling av disiplinærsaker ved skolene må legges til det lovpålagte rådet, og styret for skolen må sikre riktige prosedyrer for behandling av slike saker, men dette ble ikke satt opp som vilkår for tilskudd. Høringsinstansene støttet i all hovedsak forslaget fra utvalget.

4.2.2 Departementets høringsutkast - høring

På bakgrunn av vurdering av forslaget i NOU 2001:16 og høringsrunden, foreslo departementet følgende vilkår for godkjenning for tilskudd :

«§ 2 Vilkår for godkjenning

Departementet godkjenner en skole for tilskudd. For at en skole skal kunne godkjennes, må følgende vilkår oppfylles:

- Skolen skal være et eksamensfritt supplement til det offentlige utdanningssystemet
- Skolen skal ha internat som en integrert del av læringsprogrammet, og minst 85 prosent av elevene på hovedkurset må bo på internatet
- Skolen skal ha minst 35 elever i gjennomsnitt over fire år
- Skolen skal ha minst ett hovedkurs av varighet minimum 16.5 uker, og minst 50 prosent av den samlede virksomheten skal komme fra hovedkurs
- Skolen skal ha en pedagogisk og administrativ ledelse
- Skolen skal ha et styre som er det øverste ansvarlige organ. Elever og tilsatte skal være sikret representasjon og rettigheter. Styret skal føre tilsyn med skolens drift, og tilsette og si opp skolens personale. Et mindretall kan klage på vedtak. I spørsmål som gjelder verdigrunnlag, mål og disiplinærsaker er skoleeier klageinstans. I forvaltningssaker er departementet eller den departementet delegerer forvaltningsansvaret til klageinstans. Videre gjelder kapitlene IV, V og VI i lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningslova)
- Eier står for daglig drift og fastsetter hvilke råd og organer som er nødvendige for å sikre demokratiske rettigheter og forsvarlig drift
- Skolen skal utarbeide prosedyre for selvevaluering og kvalitetsutvikling, og årlig utarbeide en selvevalueringsrapport som er offentlig tilgjengelig. De tilsatte og elevene skal sikres medvirkning i selvevalueringprosessen. Rapporten skal sendes til den instans som står for den løpende kontroll av virksomheten. Departementet har ansvaret for at det blir gjennomført eksterne evalueringer av skolenes prosedyrer for selvevaluering og kvalitetsutvikling
- Skolen skal utarbeide dokumentasjon over elevenes læringsprogram og deltakelse. Dokumentasjonen må være av en slik karakter at den gir grunnlag for vurdering av realkompetanse inn mot utdanningssystem og arbeidsliv»

Forslaget avviker noe fra utvalgets forslag når det gjelder styring, daglig ledelse og rådsorganer. Videre er behandlingsprosedyren for disiplinærsaker føyd til som et vilkår.

Generelt er det i høringsuttalelsene reist spørsmål til om vilkårene er for detaljerte, og om deler av dem heller hører hjemme i forskrift. For øvrig er det kommet en del merknader til de ulike strekpunktene.

Til strekpunkt 1 ønsker mange tilføyelse om at det ikke må forekomme eksterne krav til innhold og pensum. I denne sammenhengen er det også flere som hevder at fravær av individuell vurdering og eksamen må være et vilkår for godkjenning, jf. strekpunkt 9.

Høringsuttalelsene slutter opp om vilkåret i strekpunkt 2 om at internatet skal være en integrert del av læringsprogrammet, men det blir reist spørsmål til om det er nødvendig å kreve en bestemt prosentangivelse, og i så fall om den ikke da heller hører hjemme i forskrift. Det blir pekt på at bruken av ordet hovedkurs virker forvirrende, da gjeldende forskrift (revidert kapittel 3) nå bruker langkurs og kortkurs, jf. også strekpunkt 4.

Når det gjelder kravet i strekpunkt 3 om minst 35 elever i gjennomsnitt over 4 år, reiser noen spørsmål til om dette tallet er gjennomdrøftet, eller om det like gjerne kunne være 30. Det blir også pekt på at Malangssentret som er godkjent ut fra unntaksbestemmelsen i § 3 i nåværende lov må unntas fra dette vilkåret for å sikres videre tilskudd.

Det er ingen merknader til rammene for ulike kurstyper i strekpunkt 4, men det blir pekt på at betegnelsen hovedkurs virker forvirrende, jf. strekpunkt 2.

Når det gjelder ordningen med skolens ledelse i strekpunkt 5, er det flere som mener dette ikke er klart nok. Mange peker på at det i en skolesituasjon må være en pedagogisk ledelse som er overordnet, og nesten alle høringsuttalelsene går inn for Folkehøyskoleutvalgets flertallsforslag om at skolene skal ha en rektor som er pedagogisk og administrativ ansvarlig leder. Det er oppslutning om at styret forøvrig bør ha ansvaret for å etablere øvrige administrative ordninger, jf. strekpunkt 7.

Det er oppslutning om strekpunkt 6 når det gjelder styrets funksjon som øverste ansvarlige organ med fulle rettigheter for elever og tilsatte. Når det gjelder klagerett, mener imidlertid flere at formuleringen er uklar, og heller ikke sikrer elevenes klagerett. Det er nødvendig at dette kommer bedre fram i loven.

Under strekpunkt 7 peker flere på at eier ikke kan stå som ansvarlig for den daglige drift, men at dette påhviler styret, jf. strekpunkt 6. Elevorganisasjonen påpekte at skolene bør pålegges å ha et elevråd.

I forhold til strekpunkt 8 er det oppslutning om innholdet, men svært mange peker på at punktet er blitt for detaljert. Det blir også pekt på at punktet om departementets ansvar for gjennomføring av eksterne evalueringer ikke har noe med skolens vilkår for godkjenning å gjøre.

Til strekpunkt 9 har noen bemerket at kravet om dokumentasjon ikke må virke styrende på skolens innhold og læringsprogram, og i den sammenhengen foreslått at fravær av individuell vurdering og eksamen bør være et vilkår, jf. strekpunkt 1.

4.2.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet vil for det første endre paragrafens overskrift til «Vilkår for tilskudd», for å avverge en eventuell tolkning om at det er mulig å godkjenne som folkehøyskole uten å godkjenne for tilskudd.

Departementet har vurdert de merknader som er kommet, og vil på bakgrunn av disse gjøre enkelte endringer i § 2.

Bokstav a forsterkes av det tillegg § 1 nå har fått. Departementet mener at det ikke er behov for å ta inn den foreslåtte tilføyelsen om at det ikke må forekomme eksterne krav til innhold og pensum. Departementet finner det videre ikke riktig å ta den foreslåtte formuleringen om «fravær av individuell vurdering og eksamen» med som et vilkår, da en finner at bokstav i på tilfredsstillende måter definerer dokumentasjonskravet.

I bokstav b finner en det rett å stryke kravet om en viss anvendelsesprosent i loven og vil komme tilbake til dette i forskriften.

I bokstav c holder departementet fast på minimumstallet. Allerede godkjent skole med lavere elevtall rammes ikke av dette vilkåret, jf. forslag til § 7, 2. ledd.

Betegnelsen langkurs og kortkurs gjennomføres i bokstav d og i loven for øvrig. Gjeldende unntak i forhold til dette vilkåret fanges opp av forslag til § 7, 2. ledd.

Departementet ser at utformingen av bokstav e kan være misvisende, og foreslår Folkehøgskoleutvalgets flertallsforslag som ny bokstav.

Departementet vil gjøre siste del av bokstav f om til en egen paragraf, som sikrer klageadgang både for elever og tilsatte. Videre er det i bokstav f presisert at det er eier som fastsetter sammensetningen av styret. I tillegg er det presisert at elever og tilsatte selv skal velge sine representanter.

Departementet ser at «eier» i begynnelsen av bokstav g kan være misvisende, og endrer i tråd med høringsuttalelsene til «styret». Med eiers mulighet til å skaffe seg flertall i styret ligger selve driftsansvaret fremdeles hos eier.

Bokstav h reduseres til selve saksinnholdet, og det som gjelder departementets ansvar fjernes.

Departementet ser ingen grunn til å gjøre innholdsmessige endringer eller suppleringer i bokstav i, da denne utformingen er i tråd med intensjon og tenkning i forhold til realkompetanse. Det er imidlertid gjort en mindre språklig endring i bestemmelsen.

Endret forslag til § 2 har følgende ordlyd:

«§ 2 Vilkår for tilskudd

Departementet godkjenner en skole for tilskudd. For å få tilskudd, må følgende vilkår oppfylles:

- a) Skolen skal være et eksamensfritt supplement til det offentlige utdanningssystemet
- b) Skolen skal ha internat som en integrert del av læringsprogrammet
- c) Skolen skal ha minst 35 elever årlig i gjennomsnitt over fire år, jf. § 7, 2. ledd
- d) Skolen skal ha minst ett langkurs som varer minimum 16.5 uker, og minst 50 prosent av den samlede virksomheten skal bestå i langkurs, jf. § 7, 2. ledd
- e) Skolen skal ha en rektor som er pedagogisk og administrativt ansvarlig leder
- f) Skolen skal ha et styre som er det øverste ansvarlige organ. Eieren av skolen fastsetter sammensetningen av styret. Elever og tilsatte skal være sikret representasjon, og skal selv velge sine representanter. Representantene skal ha tale-, forslags- og stemmerett på styremøtene. Styret skal føre tilsyn med skolens drift, og tilsette og

- si opp skolens personale
- g) Styret fastsetter hvilke råd og organer som er nødvendige for å sikre demokratiske rettigheter og forsvarlig drift
 - h) Skolen skal utarbeide prosedyre for selvevaluering og kvalitetsutvikling som sikrer de tilsatte og elever medvirkning. Det skal utarbeides en årlig selvevalueringsrapport som skal være offentlig tilgjengelig
 - i) Skolen skal utarbeide dokumentasjon over elevenes læringsprogram og deltakelse. Dokumentasjonen må være utformet slik at den gir grunnlag for vurdering av realkompetanse inn mot utdanningssystem og arbeidsliv»

De dispensasjoner som er gitt med hjemmel i lov av 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar § 3, og som gjelder Malangssentret, Nordnorsk pensjonistskole og Norsk pensjonistskole rammes ikke av ovenstående vilkår, jf. forslag til ny § 7, 2. ledd.

På grunn av endringen i bokstav f får lovforslaget en ny paragraf § 5, som gjelder disiplinærsaker og klageadgang, med følgende ordlyd:

«§ 5 Organ for behandling av disiplinærsaker. Klageadgang
Styret skal etablere et organ for behandling av disiplinærsaker. Elever kan klage på organets vedtak i disiplinærsaker til styret for skolen.
Et mindretall i styret kan klage på vedtak i styret. I saker som gjelder skolens verdigrunnlag og mål er skoleeier klageinstans, og i forvaltningssaker er departementet eller den departementet utpeker klageinstans.
Reglene i kapittel IV, V og VI i forvaltningsloven gjelder ved klagebehandlingen.»

4.3 Bortfall av tilskudd

4.3.1 NOU 2001:16 - høring

Folkehøgskoleutvalget foreslo at dersom vilkår for godkjenning og tilskudd ikke lenger er oppfylt, er det grunnlag for bortfall av tilskudd. Utvalgets forslag fikk stor oppslutning i høringsrunden.

4.3.2 Departementets høringsutkast - høring

På bakgrunn av vurdering av forslaget i NOU 2001:16 og høringsrunden foreslo departementet følgende bestemmelse i høringsutkastet:

«§ 3 Bortfall av tilskudd
Dersom vilkår for godkjenning og tilskudd ikke lenger oppfylles, faller tilskuddet bort.»

Høringsinstansene har ingen merknader til denne bestemmelsen, bortsett fra at noen mener den bør komme etter nåværende § 4.

4.3.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår at «godkjenning og» strykes, slik at det ikke ser ut som om det er mulig å få godkjenning uten å få tilskudd. Det gjøres også en mindre språklig justering. Endret forslag til § 3 har følgende ordlyd:

«§ 3 Bortfall av tilskudd

Dersom et vilkår for tilskudd ikke lenger oppfylles, faller skolens rett til tilskuddet bort.»

4.4 Tilskuddsmodell

4.4.1 NOU 2001:16 - høring

På bakgrunn av en helhetlig gjennomgang og vurdering av de forhold som knytter seg til finansiering av folkehøyskolene og dagens tilskuddsordning, fremmet Folkehøyskoleutvalget følgende forslag (jf. NOU 2001:16 Frihet til mangfold s. 10 og 11):

- Det foretas en analyse av folkehøyskolenes økonomi som grunnlag for vurdering av offentlig tilskudd.
- Det foretas en vurdering og ny fastsetting av internatkapasiteten ved hver skole, som grunnlag for beregning av den delen av tilskuddet som er knyttet til bygningsmassen.
- For å sikre skolene forutsigbarhet i planlegging av virksomheten, må det foretas årlig justering av komponentene i tilskuddsordningen med utgangspunkt i kostnadsutviklingen.
- Det offentlige tilskuddet bør i sin helhet håndteres av staten.
- Tilskuddsordningen skal ha en komponent som tilsvarer dagens basistilskudd, og som skal relateres til de kostnadene skolene har uavhengig av størrelse.
- Hoveddelen av tilskuddet bør være aktivitetsbasert og beregnes på grunnlag av elevtall som i dag. Denne delen av tilskuddet bør som i dag være basert på et gjennomsnittlig elevtall for tre foregående år, for å sikre stabilitet og forutsigbarhet i skolenes planlegging. Ordningen med relasjonstall forenkles.

Om kapitaltilskudd/husleietilskudd foreslo utvalgets flertall:

- Den delen av tilskuddet som relateres til bygningsmassen, gis som et husleietilskudd på grunnlag av godkjent internatkapasitet.
- Skolene skal ha anledning til å sette husleietilskuddet i fond for å ha mulighet til å bygge opp kapital for større byggeprosjekter.

Om kapitaltilskudd/husleietilskudd foreslo utvalgets mindretall:

- Dagens ordning med kapitaltilskudd videreføres i justert form. Dette innebærer at det fastsettes en arealramme for hver skole, og at romprogram og maksimalpris per kvadratmeter oppjusteres. Betegnelsen kapitaltilskudd endres til husleietilskudd.

Om overgangsordning ved omlegging til husleietilskudd som i flertallets forslag foreslo utvalgets flertall:

- Omlegging av tilskuddsordningen bør gjennomføres ved at staten i en overgangsperiode legger inn ekstra midler for å motvirke virkningen for de skolene som får størst reduksjon i tilskuddet.

Om overgangsordning ved omlegging til husleietilskudd som i flertallets forslag foreslo utvalgsmedlem Raaum:

- Dersom ordningen med kapitaltilskudd skal endres, må dette skje innenfor dagens økonomiske ramme. Omlegging til et husleietilskudd innenfor denne rammen vil ha konsekvenser for den enkelte skole. For noen skoler vil det være avgjørende at man får tid til å tilpasse seg en slik omlegging. Dette kan for eksempel gjøres ved en overgangsperiode der virkningen fordeles over et fastsatt antall år, eller at det settes grenser for hvor mye tilskuddet kan endres fra et år til neste.

Utvalget foreslår at hovedprinsippene for tilskuddsmodellen fastsettes i loven.

Høringsinstansene uttrykker gjennomgående syn for forenkling av tilskuddssystemet, men folkehøyskolene og deres organisasjoner er bortimot samstemte i sitt ønske om å opprettholde kapitaltilskuddet, om nødvendig i en forenklet form. Det hevdes også at det er tilfredshet med ordningen hos folkehøyskolene.

4.4.2 Departementets høringsutkast - høring

I høringsutkastet tar departementet utgangspunkt i flertallets forslag og foreslår følgende lovformulering:

«§ 4 Tilskudd

Tilskuddet er i hovedsak aktivitetsbasert. Tilskuddsmodellen fastsettes i forskrift.

Tilskuddet justeres årlig i takt med kostnadsutviklingen.»

Høringsuttalelsene til dette punktet peker sterkt i retning av et ønske om lovfesting av eksisterende tilskuddsmodell.

4.4.3 Departementets vurdering og forslag

Dagens tilskuddsordning består av tre elementer: basistilskudd, et tilskudd på grunnlag av elevtall og et kapitaltilskudd.

Basistilskuddet er likt for alle skoler, ut fra en vurdering om at det er en del utgifter som er like enten skolen er stor eller liten.

Tilskuddssatsen per elev varierer slik at tilskuddssatsen for elever under 75 er høyere enn for elever over 75. Det benyttes gjennomsnittlig elevtall de tre siste år før foregående år for å gi stabile rammevilkår for folkehøyskolene.

Kapitaltilskuddet gjelder tilskudd til nødvendige anlegg for skoledriften, og beregnes på grunnlag av en kostnadsramme og en prosentsats. Kostnadsrammen beregnes på grunnlag av et godkjent totalareal som fastsettes ut fra et romprogram og en kvadratmeterpris som indeksreguleres. Prosentsatsen skal reflektere det generelle lånerentenivået.

Forvaltningsmessig er dagens tilskuddsordning komplisert, arbeidskrevende og vanskelig tilgjengelig for utenforstående. Ordningen er også i liten grad sammenlignbar med andre beslektede tilskuddsordninger. Dagens tilskuddsordning forutsetter at departementet foretar beregning av grunnlaget for kapitaltilskudd med behandling av alle bygge- og restaureringsarbeider på skolene forut for fastsetting av kostnadsramme. Dette gjør skolene avhengige av departementets vurdering av restaureringer og nybygg, selv om det er pri-

vat eiendomsmasse det er snakk om. Ordningen med kapitaltilskudd fører etter departementets vurdering til store forskjeller mellom skolene og til dels store skjevheter i tilskuddet.

Departementet mener at en ny tilskuddsordning må være mer i tråd med moderne forvaltningspraksis. Dette innebærer at tilskuddet i størst mulig grad må baseres på objektive kriterier som reflekterer skolenes faktiske aktivitet, og at tilskuddsordningen må være enkel å forstå og bruke. I tillegg må en ny tilskuddsordning gi skolene mulighet for langsiktig planlegging av virksomheten, stimulere til effektiv drift og gi grunnlag for sammenlikninger med andre tilsvarende tilskuddsordninger.

Departementet ser behovet for å gi en overordnet ramme for tilskuddsmodell i loven, men beskrivelsen av selve modellen må legges til forskriften. Nærmere beskrivelse av tilskuddsmodellen og begrunnelse for denne vil derfor være å finne i forskriften.

Endret forslag til § 4 har følgende ordlyd:

«§ 4 Tilskuddsmodell

Tilskuddet består av tre elementer: basistilskudd, tilskudd per elev og tilskudd til husleie.

Departementet fastsetter tilskuddsmodellen i forskrift. Tilskuddet justeres årlig i takt med kostnadsutviklingen. Tilskuddet forvaltes av departementet eller den departementet delegerer myndigheten til.»

4.5 Forskrifter

4.5.1 NOU 2001:16 - høring

Utvalget mente at forskriftskompetansen fortsatt må ligge i departementet, men at den bør begrenses til de områdene departementet har tilsynsansvaret for.

Høringsinstansene er i all hovedsak enige i dette.

4.5.2 Departementets høringsutkast - høring

I høringsutkastet er departementet gitt hjemmel til å gi forskrifter om tilskuddsmodell, kursordning og kontroll.

Høringsinstansene er stort sett enige i dette. Enkelte mener imidlertid det er behov for forskriftskompetanse på flere områder, for eksempel for søknadsprosedyre for oppstart av nye skoler.

4.5.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet ser at det er behov for å presisere at departementet har forskriftskompetanse når det gjelder internatet, jf. § 2, b. Endret forslag til § 6 har følgende ordlyd:

«§ 6 Forskrifter

Departementet kan gi nærmere forskrifter om kursordning, internat og kontroll.»

4.6 Ikrafttredelse og overgangsregler

Departementet har i høringsutkastet foreslått at loven skal tre i kraft fra 1. januar 2003. Høringsinstansene har ingen merknader til dette punktet. Etter en vurdering ut fra lovtekniske hensyn er § 7 endret, men departementet tar fortsatt sikte på at loven skal tre i kraft fra 1. januar 2003. Paragrafen har også fått en tilføyelse om overgangsregler. Endret forslag til § 7 har følgende ordlyd:

«§ 7 Ikrafttredelse og overgangsregler
Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
Dispensasjoner gitt med hjemmel i lov 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøyskolar § 3, 3. ledd fortsetter å gjelde.»

4.7 Opphevelse av andre lover

Det har ikke kommet merknader til departementets høringsutkast. På bakgrunn av dette foreslår departementet at forslaget i høringsutkastet beholdes.

4.8 Annet

4.8.1 Tilsynsmannsembetet

4.8.1.1 NOU 2001:16 - høring

På bakgrunn av utvalgets forslag om at skolene skal ha et klarere definert ansvar for sin faglige utvikling, og på bakgrunn av at staten ikke har organisert sitt tilsyn av andre tilsvarende ordninger i utdanningssektoren i personlige embeter, foreslo utvalget å avskaffe tilsynsmannsembetet.

Høringsinstansene er i all hovedsak enige i dette.

4.8.1.2 Departementets høringsutkast - høring

På bakgrunn av vurdering av forslaget i NOU 2001:16 og høringsrunden, foreslo departementet ikke å videreføre ordningen med en egen tilsynsmann for folkehøyskolene.

Høringsinstansene har engasjert seg lite i spørsmålet om tilsynsmannsembetet. Et par uttalelser peker på at det nye lovforslaget og den forvaltningsmodell det legges opp til gjør det naturlig å avvikle tilsynsmannsembetet, mens et par andre gir uttrykk for ønske om at tilsynsmannsordningen må videreføres.

4.8.1.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet deler Folkehøyskoleutvalgets vurderinger i forhold til dette spørsmålet. Ut fra målet om mest mulig enhetlige statlige forvaltningsmodeller, vil det ikke være naturlig å fortsette ordningen med et personlig tilsynsembete for folkehøyskolene.

4.8.2 Aldersgrense

4.8.2.1 NOU 2001:16 - høring

Utvalget foreslår at folkehøyskolene selv kan bestemme opptaksregler og aldersgrense og på den måten få anledning til å etablere tilbud for ulike aldersgrupper. Høringsinstansene er i all hovedsak enige i dette.

4.8.2.2 Departementets høringsutkast - høring

På bakgrunn av vurderingen av forslaget i NOU 2001:16 og reaksjonene i høringsrunden valgte departementet å utelate bestemmelsen om aldersgrense og stille skolene fritt.

Spørsmål om aldersgrense er ikke tatt opp av høringsinstansene.

4.8.2.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet mener som utvalget at folkehøyskolen bør være åpen for alle som er over normal alder for gjennomført grunnskole, og ønsker derfor ikke å lovfeste en bestemt aldersgrense. Spørsmålet om hvilke(n) aldersgruppe(r) den enkelte skole skal satse på må avgjøres lokalt. Skolene kan eventuelt fastsette egen aldersgrense, og bør utarbeide sitt eget opptaksreglement som søkere kan bli gjort kjent med.

4.9 Kvalifikasjonskrav til personalet

4.9.1 NOU 2001:16 - høring

Folkehøyskoleutvalget understreket viktigheten av at kvaliteten i folkehøyskolene sikres, og at dette er et ansvar som ligger hos den enkelte skole. I forhold til formelle kompetansekrav mente utvalget dette best sikres ved å benytte de samme kriterier som i opplæringsloven. Utvalget påpekte også at folkehøyskolen ofte kan ha bruk for personer med utradisjonell bakgrunn og spesiell kompetanse. Det mente imidlertid at det er styret for skolen som bør ha ansvaret for å stille de nødvendige kompetansekravene til personalet.

De aller fleste høringsinstansene er enige i dette.

4.9.2 Departementets høringsutkast - høring

I høringsutkastet foreslår departementet at styret skal ha ansvaret for å tilsette og si opp personalet. Det er ikke sagt noe om hvilke kvalifikasjoner personalet skal ha.

Høringsinstansene har ikke tatt opp spørsmålet om kvalifikasjonskrav til personalet.

4.9.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet deler utvalgets presisering av at kvalitetskravet i folkehøyskolen også gjelder kvalifikasjonene til personalet. I forskrift til opplæringslova § 14 - 36 defineres krav for tilsetting i folkehøyskolen slik:

«Førskolelærer/allmennlærer/faglærer/adjunkt/lektor. All utdanning som er godkjend som lærarutdanning. I tillegg kan ein i folkehøg-

skolen tilsetjast på friare grunnlag, jf. lov 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar.»

Når folkehøyskolen nå får ny lov, og folkehøyskolen ikke er nevnt i selve opplæringslova, faller denne paragraf i forskriften bort.

Departementet mener at det er den enkelte skole som må vurdere hvilke kvalifikasjonskrav som skal stilles til personalet, og at dette er sikret gjennom styrets rett og plikt til å tilsette og si opp personalet. En eventuell ramme eller formelle krav fra departementets side vil ikke kunne fange opp det mangfold kvalifikasjonsbehovet i folkehøyskolen representerer. Departementet foreslår derfor ikke lovfestede kvalifikasjonskrav til personalet i folkehøyskolen.

5 Økonomiske og administrative konsekvenser

Det foreliggende lovutkastet innebærer blant annet avvikling av tilsynsmannsembetet. Ansvar for kvalitetsutvikling legges på den enkelte skole. Dette er foreslått gjennomført ved årlige og offentlig tilgjengelige selvevalueringer.

Den enkelte skole gis større frihet til å organisere administrasjon og ledelse, og lovhjemling av interne råd faller bort med unntak av et organ for behandling av disiplinærsaker.

I dag betales 1/6 av tilskuddet til folkehøyskolene fra den fylkeskommunen skolen ligger i. Det foreslås at tilskuddet i sin helhet håndteres av staten ved at midlene som i dag betales av fylkeskommunen overføres til staten. Denne omleggingen vil ikke medføre økonomiske konsekvenser verken for fylkeskommunen, staten eller skolene, men vil gi en administrativ forenkling.

De endringer som er foreslått i de juridiske og økonomiske rammevilkår kan gjennomføres innenfor nåværende budsjettamme. Forslaget i seg selv får derfor ingen økonomiske konsekvenser.

6 Merknader til de enkelte paragrafene

§ 1 Formål

Lovens formål er å bidra til at det kan opprettes og drives folkehøyskoler i Norge. Folkehøyskole må være med i skolens navn, og bare skoler som er godkjent etter denne lovs § 2 kan bruke folkehøyskolenavnet, jf. § 7, 2. ledd.

Folkehøyskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Den enkelte folkehøyskole har ansvar for å fastsette verdigrunnlag innenfor denne rammen.

Merknader til § 1:

Første ledd angir lovens formål. Bestemmelsen innebærer at folkehøyskolenavnet fortsatt skal være rettsbeskyttet. Skolene velger selv målform. Skoler som ved tidligere behandling har fått godkjent et navn som ikke inneholder betegnelsen folkehøyskole er unntatt fra dette kravet i loven, jf. § 7, 2. ledd.

Andre ledd angir folkehøyskolenes formål. Dette er ikke forvaltningskriterier for departementet. Formuleringen er tatt inn for å tydeliggjøre den innholdsmessige siden av folkehøyskolene, og ansvaret for å definere formålet nærmere påhviler skoleslaget og den enkelte skole.

§ 2 Vilkår for tilskudd

Departementet godkjenner en skole for tilskudd. For å få tilskudd, må følgende vilkår oppfylles:

- a) Skolen skal være et eksamensfritt supplement til det offentlige utdanningssystemet
- b) Skolen skal ha internat som en integrert del av læringsprogrammet
- c) Skolen skal ha minst 35 elever årlig i gjennomsnitt over fire år, jf. § 7, 2. ledd
- d) Skolen skal ha minst ett langkurs som varer minimum 16.5 uker, og minst 50 prosent av den samlede virksomheten skal bestå i langkurs, jf. § 7, 2. ledd
- e) Skolen skal ha en rektor som er pedagogisk og administrativt ansvarlig leder
- f) Skolen skal ha et styre som er det øverste ansvarlige organ. Eieren av skolen fastsetter sammensetningen av styret. Elever og tilsatte skal være sikret representasjon, og skal selv velge sine representanter. Representantene skal ha tale-, forslags- og stemmerett på styremøtene. Styret skal føre tilsyn med skolens drift, og tilsette og si opp skolens personale
- g) Styret fastsetter hvilke råd og organer som er nødvendige for å sikre demokratiske rettigheter og forsvarlig drift
- h) Skolen skal utarbeide prosedyre for selvevaluering og kvalitetsutvikling som sikrer de tilsatte og elever medvirkning. Det skal utarbeides en årlig selvevalueringsrapport som skal være offentlig tilgjengelig
- i) Skolen skal utarbeide dokumentasjon over elevenes læringsprogram og deltakelse. Dokumentasjonen må være utformet slik at den gir grunnlag for vurdering av realkompetanse inn mot utdanningssystem og arbeidsliv

Merknader til § 2:

Loven er ikke en rettighetslov. Den definerer de vilkår som må være oppfylt for at godkjenning for tilskudd skal kunne vurderes og tildeles. I tillegg må det være rom i statsbudsjettet for tilskuddet. Vilkårene for tilskudd er de formelle kriterier som kjennetegner en folkehøyskole. De dispensasjoner som er gitt med hjemmel i lov av 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar, § 3, og som gjelder Malangssentret, Nordnorsk pensjonistskole og Norsk pensjonistskole rammes ikke av ovenstående vilkår, jf. § 7, 2. ledd.

Til bokstav a:

Fravær av formell eksamen markerer folkehøyskolenes særlige stilling i utdanningssystemet.

Til bokstav b:

Internatdrift er en viktig del av det helhetstilbud folkehøyskolen utgjør. Hvor stor andel av langkursene som må være internatelever, vil fastsettes i forskrift.

Til bokstav c:

Regelen videreføres fra folkehøgskoleloven av 1984.

Til bokstav d:

Folkehøyskolene kan ikke være rene kortkursentre og hoveddelen av virksomheten må komme fra kurs av varighet på minimum 16,5 uker. Slike kurs kalles langkurs. Kortkurs er kurs av kortere varighet enn 16,5 uker.

Denne bestemmelsen opphever ikke gjeldende dispensasjoner når det gjelder fordeling mellom langkurs og kortkurs, jf. § 7, 2. ledd.

Til bokstav e:

Styret er ansvarlig for å tilsette rektor, jf. denne paragraf bokstav f.

Til bokstav f:

Innenfor betingelsen av at demokratiske rettigheter for elever og tilsatte blir ivaretatt, avgjør skoleier selv sammensetningen av styret. Elever og tilsatte skal være sikret representasjon og fulle rettigheter. Med fulle rettigheter menes tale-, forslags- og stemmerett. Den enkelte skole må vurdere hvilke kvalifikasjonskrav som skal stilles til personalet. Dette er sikret gjennom styrets rett og plikt til å tilsette og si opp personalet.

Til bokstav g:

På grunn av folkehøyskolens spesielle form og arbeidsmåte er det nødvendig å vurdere om det er behov for råd og organer som kan ta avgjørelser i saker som gjelder både pedagogiske og sosiale spørsmål ved skolen. Hvilke råd og organer som skolen bør ha lovhjemles imidlertid ikke. Det er opp til styret ved den enkelte folkehøyskole å bestemme dette, også hvordan elevenes rettigheter i skolehverdagen skal sikres. Paragraf 5 representerer imidlertid et unntak fra dette.

Til bokstav h:

Prosedyre for selvevaluering er et vilkår for tilskudd. Det er selve utviklingsaspektet ved skoledriften som skal vektlegges i dette arbeidet. Styret er som folkehøyskolens øverste organ ansvarlig for at en slik prosedyre blir utarbeidet. Departementets behandling av selvevalueringsrapporten fastsettes i forskrift, jf. § 6.

Til bokstav i:

Skolen er ansvarlig for å sikre at kvaliteten på dokumentasjonen over elevenes læringsprogram er av en slik karakter at den gir grunnlag for vurdering av realkompetanse inn mot utdanningssystem og arbeidsliv.

§ 3 Bortfall av tilskudd

Dersom et vilkår for tilskudd ikke lenger oppfylles, faller skolens rett til tilskuddet bort.

Merknader til § 3:

Bestemmelser om kontroll av vilkårene for tilskudd kan fastsettes i egen forskrift, jf. denne lovs § 6.

§ 4 Tilskuddsmodell

Tilskuddet består av tre elementer: basistilskudd, tilskudd per elev og tilskudd til husleie.

Departementet fastsetter tilskuddsmodellen i forskrift. Tilskuddet justeres årlig i takt med kostnadsutviklingen. Tilskuddet forvaltes av departementet eller den departementet delegerer myndigheten til.

Merknader til § 4:

Tilskuddsmodellen gir prinsipper for beregning av tilskudd innenfor den bevilgede ramme. Selve tilskuddsmodellen vil bli beskrevet i forskrift. Bevilgningen til folkehøyskolen er en rammebevilgning.

§ 5 Organ for behandling av disiplinærsaker. Klageadgang

Styret skal etablere et organ for behandling av disiplinærsaker. Elever kan klage på organets vedtak i disiplinærsaker til styret for skolen.

Et mindretall i styret kan klage på vedtak i styret. I saker som gjelder skolens verdigrunnlag og mål er skoleeier klageinstans, og i forvaltningssaker er departementet eller den departementet utpeker klageinstans.

Reglene i kapittel IV, V og VI i forvaltningsloven gjelder ved klagebehandlingen.

Merknader til § 5:

Elevers og tilsattes rettssikkerhet er ivaretatt gjennom klageadgangen, som også gjelder eventuelle lokale styringsmodeller. I klagesaker skal forvaltningslovens kapittel IV, V og VI legges til grunn for saksbehandlingen. Med forvaltningssaker menes i denne sammenheng saker der det er tvil om tolkning av eller brudd på denne lov med forskrifter.

§ 6 Forskrifter

Departementet kan gi nærmere forskrifter om kursordning, internat og kontroll.

Merknader til § 6:

Departementet har forskriftskompetanse til å fastsette de formelle rammer og krav omkring kursvirksomheten, internatet og praktisk utforming av kontroll med tilskudd, økonomi og kvalitetssikring.

§ 7 Ikrafttredelse og overgangsregler

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Dispensasjoner gitt med hjemmel i lov 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar § 3, 3. ledd fortsetter å gjelde.

§ 8 Opphevelse av andre lover

Fra det tidspunkt loven trer i kraft, oppheves lov 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar.

Utdannings- og forskningsdepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om folkehøgskoler (folkehøgskoleloven) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om folkehøyskoler (folkehøyskoleloven)

§ 1 Formål

Lovens formål er å bidra til at det kan opprettes og drives folkehøyskoler i Norge. Folkehøyskole må være med i skolens navn, og bare skoler som er godkjent etter denne lovs § 2 kan bruke folkehøyskolenavnet, jf. § 7, 2. ledd.

Folkehøyskolens formål er å fremme allmenndanning og folkeopplysning. Den enkelte folkehøyskole har ansvar for å fastsette verdigrunnlag innenfor denne rammen.

§ 2 Vilkår for tilskudd

Departementet godkjenner en skole for tilskudd. For å få tilskudd, må følgende vilkår oppfylles:

- a. Skolen skal være et eksamensfritt supplement til det offentlige utdannings-systemet
- b. Skolen skal ha internat som en integrert del av læringsprogrammet
- c. Skolen skal ha minst 35 elever årlig i gjennomsnitt over fire år, jf. § 7, 2. ledd
- d. Skolen skal ha minst ett langkurs som varer minimum 16.5 uker, og minst 50 prosent av den samlede virksomheten skal bestå i langkurs, jf. § 7, 2. ledd
- e. Skolen skal ha en rektor som er pedagogisk og administrativt ansvarlig leder
- f. Skolen skal ha et styre som er det øverste ansvarlige organ. Eieren av skolen fastsetter sammensetningen av styret. Elever og tilsatte skal være sikret representasjon, og skal selv velge sine representanter. Representantene skal ha tale-, forslags- og stemmerett på styremøtene. Styret skal føre tilsyn med skolens drift, og tilsette og si opp skolens personale
- g. Styret fastsetter hvilke råd og organer som er nødvendige for å sikre demokratiske rettigheter og forsvarlig drift
- h. Skolen skal utarbeide prosedyre for selvevaluering og kvalitetsutvikling som sikrer de tilsatte og elever medvirkning. Det skal utarbeides en årlig selvevalueringsrapport som skal være offentlig tilgjengelig
- i. Skolen skal utarbeide dokumentasjon over elevenes læringsprogram og deltakelse. Dokumentasjonen må være utformet slik at den gir grunnlag for vurdering av realkompetanse inn mot utdanningssystem og arbeidsliv

§ 3 Bortfall av tilskudd

Dersom et vilkår for tilskudd ikke lenger oppfylles, faller skolens rett til tilskuddet bort.

§ 4 Tilskuddsmodell

Tilskuddet består av tre elementer: basistilskudd, tilskudd per elev og tilskudd til husleie.

Departementet fastsetter tilskuddsmodellen i forskrift. Tilskuddet justeres årlig i takt med kostnadsutviklingen. Tilskuddet forvaltes av departementet eller den departementet delegerer myndigheten til.

§ 5 Organ for behandling av disiplinærsaker. Klageadgang

Styret skal etablere et organ for behandling av disiplinærsaker. Elever kan klage på organets vedtak i disiplinærsaker til styret for skolen.

Et mindretall i styret kan klage på vedtak i styret. I saker som gjelder skolens verdigrunnlag og mål er skoleeier klageinstans, og i forvaltningssaker er departementet eller den departementet utpeker klageinstans.

Reglene i kapittel IV, V og VI i forvaltningsloven gjelder ved klagebehandlingen.

§ 6 Forskrifter

Departementet kan gi nærmere forskrifter om kursordning, internat og kontroll.

§ 7 Ikrafttredelse og overgangsregler

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Dispensasjoner gitt med hjemmel i lov 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar § 3, 3. ledd fortsetter å gjelde.

§ 8 Opphevelse av andre lover

Fra det tidspunkt loven trer i kraft, oppheves lov 8. juni 1984 nr. 64 om folkehøgskolar.

